

1e JAARGANG
No. 13

Ja, zij zullen
Zich vervullen
Deze tijden van geluk.

Deez' ellenden
Gaan volenden
En verpletterd wordt het juk.

MIDDEN NOVEMBER
1943

ONZE CHRISTELIJKE PLICHT.

In dit blad gaan wij uit van de opvatting dat onze strijd tegen het Duitsche nat.-soc. bezettingsregime eisch is van onze christelijke levensovertuiging. Deze oorlog is een totale oorlog, dat wil zeggen, dat zij op alle terreinen waar de geest des menschen werkzaam is, gevoerd wordt. Bijgevolg is deze oorlog een godsdienstkrijg.

Deze oorlog is van de zijde van Duitschland een poging om heel de wereld en heel het leven te brengen onder het juk van het nat.-soc. Men kan voor iederen staat en voor ieder instituut, school, kerk, barmhartigheidsinstelling, sociale organisatie enz. en voor ieder individu na gaan rekenen wat dat nu zoo ongeveer concreet voor de betrokkenen beteekent. Voor de eene instelling zal dat dan vergelijkenderwijs erger gevolgen hebben dan voor de andere, principieel en in den grond der zaak is het voor allen en alles hetzelfde: Nazificering beteekent ontworteling en beteekent het weer heidensch maken van heel het leven.

Tegenover dezen aanslag op ons leven, die tegelijkertijd de wortelen van ons leven raakt en dus radicaal is en die héél ons leven raakt en dus totaal is, past slechts radicaal en totaal verzet.

Wij hebben dat altijd samengevat in de uitdrukking principieel verzet. Daarom hebben wij steeds aan allen en een iegelijk gepredikt dat men in dezen oorlog niet transigeeren kan. Er is geen voorzichtig verdrag met de hel mogelijk. Wat voor één geldt, geldt voor allen: Volstreekte afweer van elke poging tot nazificering. Neen zeggen. Weigeren. Wij staan met staat, provincie, gemeente, kerk, school, barmhartigheidsinstellingen enz. in één front tegenover het Duitsche heidendom. Niemand en geen enkele instelling mag dat front breken. Wij voor ons kunnen dezen strijd maar voeren van uit één gezichtspunt. Wij voeren hem krachtens één motief en dat is de christelijke geloofsovertuiging. Het Christendom is de antipode van het heidendom. Deze strijd kan alleen dan geheel goed gevoerd, zijn strekking tot den bodem gepeild worden, als wij dat verstaan; als het Nederlandsche volk dezen oorlog zoo opvat.

• • •

Wij kunnen dientengevolge niet een principieel verschillende waardering hebben voor de onderscheidene aspecten van dezen strijd. De militaire strijd om Duitschland de nederlaag te bezorgen en ons vaderland van den overwerldiger te bevrijden en het lijdelijk verzet van de bevolking tegen den bezetter, zijn beide strijd tegen hetzelfde heidendom, dat de wereld zoekt te overmeesteren. Beide vinden zij hun sterkste motief, als het er op aan komt het eenig steekhoudende motief, in het christelijk geloof.

Dat velen dat niet zien, althans niet zoo scherp zien, pleit niet tegen deze stelling. Dat beteekent niet dat de strijd in wezen anders gekarakteriseerd moet worden, het beteekent ten hoogste — en dat is jammerlijk — dat de strijd minder goed gevoerd wordt.

Niet anders is het gesteld met de facetten van den binnenlandschen oorlog.

Ons opkomen voor de vrijheid van kerk en school, voor vrijheid van opvoeding, voor gerechtigheid en barmhartigheid en tegen alle instellingen en raadsragen, die tegen deze christelijke volksgoederen bedacht worden, staat op één lijn met den strijd voor de vrijheid en zelfstandigheid van ons volk, op één lijn dus met onzen strijd tegen de inschakeling van het Nederlandsche economische leven in de Duitsche oorlogvoering en tegen den arbeidsinzet.

Daarom staat het wegnemen van een bevolkingsregister en de zorg voor de noodige distributiebonnen voor ondergedokenen, desnoods door dezen te rooven van een distributiebureau, op één lijn met het verzet der christelijke scholen tegen de benoemingsverordening en het verzet van onze ouders tegen den arbeidsdienst.

Want in al deze, onderling zeer verschillende zaken gaat het om de zaak: De bevrijding van ons volk, van de wereld, van het heidensch geweld, zooals zich dat in het nat.-soc. Duitschland heeft geopenbaard.

Het gaat in dezen oorlog ten diepste niet om het behoud van allerlei instellingen, scholen enz. omdat wij ze goed vinden, niet om de hulp aan Joden, omdat wij medelijden met hen hebben, niet om de hulp aan ondergedokenen, omdat wij onze menschen toch helpen moeten, niet om ons land omdat het zoo'n dierbaar plekje grond is, waar vrijheid eenwen stond, dat alles speelt een rol, maar er is meer, er is iets grooters; het gaat in dezen oorlog, het gaat in al deze dingen er om den Satan te weerstaan, zooals die zich in de Nat.-Soc. Duitsche Staatsmacht openbaart.

Als wij één bezwaar hebben tegen de voor-oorlogsche neutraliteitspolitiek van ons land, dan is het dit, dat deze politiek de mogelijkheid openliet, dat wij door een samenloop van omstandigheden automatisch in den strijd tusschen Engeland en Duitschland aan den verkeerden kant konden komen te staan.

Wij verstaan dan ook ten volle den kreet van opluchting van een onzer vrienden, die toen hij op 10 Mei 1940 het venster uitkeek en de kenteekenen der aanvallende vliegtuigen zag, uitriep: „Wij zijn in oorlog, maar Goddank, aan den goeden kant.“

Waar het voor ons in dit leven op aan komt, is niet wat er van ons terecht komt, maar dat wij den goeden strijd strijden.

• • •

Nu kan men tegenover het bovenstaande twee dingen opmerken. Het eerste is dit: Vereenzelvigen wij, door te spreken zoo

als wij doen, niet de zaak van Engeland, Amerika en Rusland met de zaak van het Koninkrijk Gods en de zaak van Duitsland en zijn bondgenooten en laten wij daar nu met name Finland van noemen, want dat land appelleert sterk aan onze christelijke verbeelding, met de zaak van den Satan?

Ons antwoord is: Neen, dat doen wij niet. Wij zijn er ons zeer goed van bewust dat de zaak der geallieerden, zoowel als wij de oogmerken van ieder der geallieerde afzonderlijk nemen, als ook wanneer wij hen als blok zien een gecompliceerd zaakje is, waar veel onedels, veel onheiligs en ook veel verderfelijks in zit.

Wij zijn er ons ook van bewust dat in de zaak van Duitsland en zijn bondgenooten, wanneer wij ze afzonderlijk nemen en als geheel, ook in het geval van Duitsland zelf, nog wel beschrijfelijke en acceptabele overwegingen gezeten hebben en voor Finland geldt dat in zeer sterke mate.

Waar het voor ons op aan komt is dit, dat in dezen oorlog, in deze aan beide zijden uiterst gecompliceerde vermenging van goed en kwaad, aan één zijde, n.l. aan die van Duitsland een zoowel militair als geestelijk ongemeen sterke uitbotting van de antigoddelijke wereldmacht is ontstaan, die een onmiddellike en nooit zoo sterk geziene bedreiging van de christelijke grondslagen van ons leven en van het christelijk leven zelf vormt.

Het is dit onmiddellijk dreigende gevaar dat ons te hoop doet loopen tegen Duitsland. Wij zien zeer goed in dat dit gevaar na dezen oorlog elders kan gaan liggen, mogelijk potentieel nu reeds aanwezig is. Wij moeten den goeden strijd splinter opnemen, waar hij zich aan ons voordoet.

De tweede tegenwerping is deze: Vereenzelvigen wij, door te schrijven gelijk wij doen, niet het Koninkrijk Gods met ons nationale volksbestaan. Zien wij niet over het hoofd, dat om met de R.K. theologie te spreken het eerste tot het bovennatuurlijke, het laatste tot het natuurlijke leven behoort, of om met de Gereformeerde theologie te spreken, dat het eerste een zaak is van Gods bijzondere genade, het laatste een zaak is van Zijn algemeene genade en goedheid?

Wij gelooven dat deze tegenstellingen niet ter zake dienende zijn. Zeer stellig verwerpen wij de vereenzelving van het Koninkrijk Gods en nationaal volksbestaan. Wij zijn het eens met de meeste argumenten, die men tegen zoodanige vereenzelving aanvoert.

Ons standpunt is dan ook niet uit de vereenzelving van die beide afgeleid. Ons standpunt is het gevolg van de overtuiging, dat wij geen tweërlei plicht kennen. Onze plicht heeft niet tweërlei grondslag. Een religieuze grondslag en daarnaast ook nog een natuurlijke grondslag, die elk voor zich tot bepaalde consequenties leiden en die apart van elkaar zouden staan.

Het leven van den Christen, als het goed is, is religie, dienst van God. Die dienst wordt gepresteerd op alle levensterrein: In de kerk, in den staat, in het gezin, in het culturele, sociale en economische leven. Voor elk van die levensgebieden mogen eigen wetten gelden, speciale levensregelen bestaan, er bestaan voor die gebieden niet afzonderlijk gefundeerde plichten. Wij kennen dan ook geen onderscheid tusschen onze christelijke plicht en een veronderstelde daar naast staande nationale plicht. Die plicht moeten wij vervullen overal, waar wij in het leven komen te staan en volgens de eischen en wetten die God in het leven zelf heeft gelegd. Onze christelijke plicht, ook onze christelijke verzetsplicht, zoowel in de kerk, als in den staat, zoowel in den militair strijd van de bevrijding van ons volk als in het tijdelijk verzet binnenlands.

Onze christelijke plicht in het protest der kerken, in het verzet der scholen, in het neen zeggen tegen den arbeidsdienst, maar ook onze christelijke plicht in den strijd tegen den arbeidsinzet en in het rooven van bevolkingsregisters.

Geen dualistische plichtenleer, die het verzet verzwakt, maar slechts één motief van handelen: Het gebod Gods.

REPRESAILLES.

Er zijn ons nu reeds een drietal gevallen bekend van represailles vanwege de N.S.B., en wel de moord op de drie personen uit Meppel, hetgeen Rost van Tonningen in zijn Groningsche rede heeft toegegeven en uitdrukkelijk voor rekening van de NSB heeft geschreven. In de tweede plaats de moord op den schrijver A. M. de Jong te Laren wegens een aanslag op een overbuurman, die NSB-er was, waar hij part noch deel aan had. En in de derde plaats op den geneesheer-directeur van het Wageningsche ziekenhuis, Dr. J. Boer, wegens het feit, dat in zijn ziekenhuis een berucht agent-provocateur, van Yperenburg, is gedood.

DE VRIJMAKING VAN INDIE.

Nu door de snel opeenvolgende succesvolle oorlogshandelingen van de vereenigde Volkeren, het einde van den oorlog met groote sprongen nadert en wij binnen afzienbaren tijd den Europeeschen vrede verwachten, waarbij Duitsland zich onvoorwaardelijk zal hebben overgegeven, nu zal een ieder zich bezig houden met de vraag, wat hem te doen staat, indien inderdaad de vrede in Europa is weergekeerd.

Het is zonder meer duidelijk, dat er voor een ieder een taak is om Nederland te doen herrijzen. Bij den wederopbouw van ons maatschappelijk leven kan niemand worden gemist.

Wel dienen we echter te bedenken dat een Europeesche vrede alleen een vrij Nederland, doch geen vrij Koninkrijk der Nederlanden beteekent. Een volledig herstel en een opbloei van Nederland kan dan pas plaatsvinden, indien ook Ned.-Indië vrij is en zijn plaats inneemt in het Koninkrijk. Ook H.M. Koningin Wilhelmina heeft in Haar redevoeringen hierop meerdere keeren gewezen.

Daarom dienen we, voordat we daadwerkelijk met den wederopbouw een aanvang nemen, ons terdege af te vragen in hoeverre er een taak voor eep ieder van ons is gelegen in de vrijmaking van Indië. Het gaat niet aan om dit over te laten aan Engelschen, Amerikanen, Australiërs, Canadeezen of andere volken. Zeker, er zijn reeds thans Nederlanders bezig om den onberekenbaren Japanner uit Indië te verdrijven, maar een ieder zal moeten inzien, dat dit contingent in verhouding tot het belang van Nederland, niet voldoende kan worden geacht.

We zullen ons dus met de gedachte vertrouwd moeten maken, dat een van de eerste daden van de toekomstige regeering zal zijn vrijwilligers op te roepen voor de bevrijding van Indië. Dit is voor Nederland een wederopbouwdaad.

We zullen ons allen spontaan melden!! Er is voor niemand een reden om achter te blijven, want we hebben allen onze moeilijkheden. Ook na den oorlog moet ik voor vrouw en kinderen, voor vader en moeder zorgen. Ook na den oorlog wil ik graag mijn zaak zien bloeien, snak ik naar huwelijksgeluk, wil ik graag vechten voor mijn dagelijksch brood, wil ik graag mijn studie voltooien. De toekomstige regeering heeft oog voor al die moeilijkheden. Denk niet dat Uw functie zoo belangrijk is, dat ge U daarom kunt onttrekken aan Uw dienstplicht.

Meldt U allen! Wij hebben de „meldingsziekte” zegt de Duitser. Heelemaal ongelijk heeft hij niet. We hebben zoo vaak verkeerd tegen al die Duitse meldingen aangekeken. De Duitser heeft het direct over „verplicht” en „straf” en daar kunnen wij niet tegen. Dat zich te veel hebben gemeld onder de Duitse bezetting, het is maar al te waar. We kunnen dit weer goed maken, we kunnen toonen, dat we niet laf zijn; we kunnen toonen, dat het ons ernst is aan den wederopbouw van Nederland mede te willen werken door ons, zoo, spoedig de oproep wordt gedaan, vrijwillig te melden voor het Indische leger.

Het is de taak van de regeering om na te gaan wie van al degenen, die zich hebben gemeld, hun land in het Indische leger zullen mogen dienen; niet wij, maar onze regeering kan dit bepalen.

Stelt U er op in, dat ge meegaat naar Indië. Maakt U klaar voor de reis. Weet ge, waarom het Uw taak is? Omdat er duizenden van Uw volk zuchten in kampen en overgeleverd zijn aan de willekeur van Mongolen. Ge moogt vechten voor de bevrijding van Uw broer, Uw zuster, Uw neef, Uw verwanten, voor menschen van Uw eigen volk.

Maak U vertrouwd met de gedachte dat U met het bevrijdingsleger meegaat naar Indië. Wees niet sentimenteel, maar sta sterk, sta pal als één man en weet Uw taak. Het kan Uw dood beteekenen... gij sterft in het besef dat ge Uw plicht hebt gedaan, Uw volk is U dankbaar.

Denn, was dem Abgrund ist entstiegen,
Kann, durch ein ehernes Geschick,
Den halben Erdkreis übersiegen,
Zum Abgrund muss es doch zurück.

Schon naht ein ungeheures Bangen;
Man sieht; er kann nicht widerstehen
Und alle, die noch an ihm hangen,
Sie müssen mit zu Grunde gehen.

Verflucht sei, der auf falschem Rat
Mit überfrechem Mut
Das, was der Korse Franke tat
Nun als ein Deutscher tut.

Er fühlt es spät, er fühlt es früh,
Es gibt ein dauernd Recht:
Ihm geht es — trotz Gewalt und Müh —
Ihm und den Seinen, schlecht.

GOETHE.

ZELFZUCHTIGE CRITIEK.

Er heerscht in den lande een zekere ontmoediging: de „invasie” immers; dat product van eigen hoop en nazi-propaganda; is uitgebleven, ondanks de gespannen verwachtingen, het mooie nazomerweer, den gunstigen maanstand. Die ontmoediging is begrijpelijk, maar . . . verkeerd.

Want nog teveel wordt vergeten, dat de wereldpolitiek, waarvan de militaire strategie een belangrijk onderdeel is, zich heel langzaam ontwikkeld, veel te langzaam voor hen, die dagelijks in lijf en goed de gevolgen van de bezetting, de marteling, moord en plundering ondergaan. Het is begrijpelijk, dat al diegenen licht geheugd zijn om dit tijdperk in weken of maanden af te meten, waar de geschiedenis, de wereldpolitieke ontwikkeling in jaren plaats vindt.

Verkeerd is echter die ontmoediging, wanneer zij lucht zoekt in onberedeneerde, zelfzuchtige critiek op de bondgenooten. Want daardoor wordt het vertrouwen in hun kracht, hun beleid en kunnen ondermijnd en daarmee spelen we juist in de kaart van den vijand.

Dan is ook de critiek op zichzelf onjuist. Hiermee wordt niet gezegd, dat de Engelschen en Amerikanen geen fouten kunnen maken (al zijn het niet de blunders, die Hitler's intuïtie hem heeft doen maken), maar het ligt niet op onze weg eventuele fouten te critiseeren. Wij kunnen immers de zaak niet meer overzien: we missen allereerst de gegevens, noodig om de situatie te kunnen beoordeelen, we zijn voorts, onbewust, slachtoffer van eenzijdige voorlichting, welke onjuistheden door onze bondgenooten niet kunnen worden rechtgezet, omdat de gemeenschappelijke vijand daarvan zou profiteren. Wij mogen ons dit wel steeds goed voor oogen houden: we zouden onbillijk worden tegenover hen, van wie het voortbestaan van al wat ons lief en heilig is, afhankelijk is, wanneer we in deze critiek zouden volharderen, waartegen het hun onmogelijk is zich te verweren.

Maar bovendien: Wát verwijten we den Engelschen dan eigenlijk? Gebrek aan strijdlust, gebrek aan voortvarendheid, gebrek aan durf?

Ligt het nu werkelijk op den weg van ons volk die critiek uit te spreken? Zeker, wij hebben geestelijke volharding getoond onder alle beproevingen; wij hebben ons geestelijk verzet gehandhaafd tegen alle verlokkende en bedriegelijke pogingen van den vijand ons in zijn kamp te halen; wij zijn ook niet bezweken toen het masker viel en de vijand naar zijn geliefkoosd middel van bedreiging en terreur greep. Maar datzelfde uithoudingsvermogen hebben ook de Engelschen getoond, toen zij in 1940 en 1941 alleen stonden, zwak en schier ongewapend, van geen opgeven wisten, noch hebben zij een kik gegeven, toen de luchtterreur, waarover de Duitschers thans zoo jammeren, over Londen, Birmingham, Coventry en zoo vele andere steden losbarstte.

En die durf, die strijdlust, die wij door de Engelschen zoo gaarne zouden zien getoond in een hachelijke onderneming met vele kwade kansen, hebben wij die dan aan den dag gelegd?

Hebben onze officieren den durf getoond te weigeren de verklaring op eerewoord te onderteekenen, welke tekst door hun Opperbevelhebber was afgekeurd, die om die reden zelfs in den nacht was opgelicht en in gevangenschap weggesleurd? Neen, zij lieten hun aanvoerder liever in den steek, dan den vijand te trotseeren.

Hebben de ambtenaren strijd geleverd, durf getoond, toen hun medewerking gevorderd werd bij de slavenjacht op groote schaal, die door de Duitschers voor hun krijgsoeleinden werd aangericht? Welneen, dat ware immers het gevaar opzoeken en dat lag niet op hun weg.

Hoe hebben de studenten gereageerd, toen hun het vuur aan de schenen werd gelegd en de arbeiders, die opgeroepen werden om voor den vijand de wapens te smeden, die straks tegen de eigen landgenooten gebruikt zullen worden? En de winkeliers, zijn die kloekmoedig in de bres gesprongen voor hun minder fortuinlijke collega's, wier zaken gesloten werden en wier ondergang beraamd werd? Of hebben zij slechts het geluk geprezen, dat zij ditmaal gespaard bleven in plaats van den strijd aan te binden? Niemand van ons heeft de fabrikanten opdrachten voor Duitse rekening zien weigeren, al mas hun maar al te goed bekend, dat zij door de aanvaarding en uitvoering daarvan het „oorlogspotentieel van den vijand versterkten”.

De bankiers en de aanzienlijken des lands hebben toch ook geen strijd geleverd, toen hun tot driemaal toe een staatsleening werd voorgelegd, maar vrijwillig daarop ingeteekend, ook al leverden zij den vijand daarmee het geld dat vanouds de zenuw van den oorlog heet.

Niet voor niets kon Seyss Inquart in zijn eerste jaarrapport over zijn bestuur de voor ons zoo beschamende woorden schrij-

ven: „Es herrscht in Holland eine erstaunliche Anmeldungsfreudigkeit”, daarmee germaanschen hoon uitstortend over al degenen, die slaafs opvolgden, wat hun door den bezetter werd voorgeschreven, hoe ongeoorloofd ook.

Kortom, in alle lagen des volks is een gebrek aan durf, een offervaardigheid en strijdlust getoond, dat ons elk recht ontneemt, de vermeende afwezigheid dier eigenschappen aan anderen te verwijten.

En nu móge het zijn, dat ieder op zijn gebied de stem van zijn eigen geweten kan sussen door het aanvoeren van welkankende, verstandelijke argumenten, zij kunnen den onbevooroordeelden medestander, die weet wat op het spel staat, niet overtuigen. Dat deze daarin dan ook geen aansporing vindt om, nadat hij den vorigen oorlog de gevolgen van zijn durf aan de Somme en in Vlaanderen bitter heeft gevoeld, wederom het bloed van zijn zonen te offeren, vóór hij er zeker, maar dan ook absoluut zeker van is, dat zijn stoot de genadestoot voor den vijand beteekent, is voor ons te betreuren, maar in hem te billijken. Kan hij nu zijn kostbaar bloed sparen door eenige maanden, een jaar desnoods uit te stellen, dan mag hij van ons, die tot het brengen van groote offers zelfs niet bereid zijn, wanneer het om onze eigen vrijheid gaat, verwachten, dat wij dit standpunt niet alléén begrijpen, maar ook goedkeuren.

Hoe moeilijk het ook is, een nuchter, billijk oordeel tegenover den medestander past op dit oogenblik, meer dan ooit.

ARTSEN NAAR DUITSCHLAND?

Nog steeds dreigt het gevaar van de deportatie van een deel onzer artsen naar Duitschland.

Verschillende cijfers worden daarbij genoemd, van 500 tot 2000.

Hier en daar werden reeds artsen door het arbeidsbureau opgeroepen. Men moet er dus rekening mee houden, dat de Duitschers dit ook op grotere schaal nog eens zullen probeeren.

Mussert heeft reeds verklaard er alles op te zullen zetten om deze „immoreele” en „onvaderlandsliedende” artsen, die hun landgenooten in Duitschland zonder eenige medische verzorging laten, te dwingen hun „plicht” te doen.

Waarom is er tot nu toe geen arts in Duitschland?

En waarom zal er ook in de toekomst geen arts vrijwillig naar Duitschland gaan?

1e. Onze arbeiders mogen niet naar Duitschland gaan om in de Duitse oorlogsmachine te werken. Wanneer de artsen naar Duitschland gaan ten behoeve van die arbeiders, zouden zij dus meewerken aan den arbeidsinzet, zouden zij een belangrijke faciliteit verleen aan den arbeidsinzet.

2e. Het is in hooge mate onwaarschijnlijk dat deze artsen aan de Nederlandsche arbeiders zouden worden toegevoegd. Dit blijkt hieruit, dat de medische studenten, die naar Duitschland zijn gegaan, daar dikwijls als arts (!) te werk gesteld zijn, evenwel nimmer verbonden aan Nederlandsche arbeiderskampen, maar op willekeurige plaatsen.

3e. Zoo de artsen-deportatie eenmaal begint, kan ieder welkend mensch voorspellen wat het eind is. Wij behoeven maar te zien hoe het met de arbeiders gegaan is. Eerst eenigen uit een bedrijf; daarna volgden meerderen en nu reeds zijn er zooveelen dat alle bedrijven ontwricht zijn, uitgezonderd die, welke werken voor de Duitse weermacht.

En nog is het einde der deportatie niet in zicht.

Zoo zou het met de artsen gaan en dan zou het Nederlandsche volk blijven zitten zonder medische hulp: Geen dokter voor een blinddarmonsteking, geen dokter voor een moeilijke bevaling, geen dokter voor een longontsteking, enz.

Daarom hebben onze artsen de mooie praatjes van den vijand en zijn handlangers door. Zij kennen hun plicht: Geen arts gaat vrijwillig naar Duitschland.

Spreken is zilver

Zwijgen is plicht

HET R.K. ONDERWIJS OP EEN HELLEND VLAK.

Het bijzonder onderwijs houdt zich goed! hoort men geregeld verklaren. Op alle andere fronten heeft het de aanvallen van de Duitschers op zijn vrijheid afgewezen. Wij hebben, zooals onze lezers weten, dien strijd steeds met belangstelling gevolgd en zijn lang van eenzelfde meening geweest. Sinds eenigen tijd zijn ons echter feiten ter oore gekomen, welke aan de juistheid van de genoemde uitspraak doen twifelen.

In den aanvang hebben R.K. en Prot. Chr. één lijn getrokken, als het er om ging inmenging van den bezetter in het onderwijs tegen te gaan. Sinds het begin van 1942 is dat echter veranderd: toen verscheen de nieuwe benoemingsverordening, waarbij aan den Secretaris-Generaal de vrijheid werd toegekend om bij een conflict tusschen zijn ambtenaren, de inspecteurs L.O. en de schoolbesturen, over de keuze van nieuwe te benoemen leerkrachten, zelf tot benoeming over te gaan. En hoewel de heer Van Dam beloofde (!) ten aanzien van het bijzonder onderwijs van die bevoegdheid nimmer gebruik te zullen maken, men besefte toch overal wel, dat hiermede aan het Departement een „stok achter de deur” was gegeven, waarmede het steeds zijn wil zou kunnen doordrijven en de besturen tot onderwerping daaraan dwingen.

De organisaties van het Prot. Chr. onderwijs hebben uit een of ander dan ook de consequentie getrokken en de bij hen aangesloten schoolbesturen onder verwijzing naar de Grondwet, welke aan het bijzonder onderwijs de vrijheid van benoeming garandeert, geadviseerd zich aan de verordening niet te storen, maar als van ouds te benoemen, zonder daarbij de door de verordening voorgeschreven oproeping te doen of een voordracht ter goedkeuring aan den inspecteur te zenden. Onze lezers weten, dat dit advies door de overgrote meerderheid dier schoolbesturen is opgevolgd en dat sommige de gevolgen van hun standvastigheid in den vorm van inhouding van de Rijksvoorschotten e.d. reeds hebben ervaren, gevolgen, die ze welgemeend dragen.

Zoo'n standpunt was de R.K. onderwijsleiding echter te „strak”. Men klemde zich daar vast aan de toezeggingen van den heer Van Dam, dat het alleen maar ging om een toetsing van de sollicitanten op hun loyaliteit en dat hij tegenover bijzondere scholen nooit gebruik zou maken van zijn macht om zelf te benoemen. Wanneer hij zich daaraan niet hield en de onderwijsvrijheid zou willen beknotten, dan zou hij eens zien met wien hij te doen had, dan liet men het er niet bij zitten, maar zegde hem eveneens de gehoorzaamheid op: Wij hebben dat betreurd, maar er om des lieven vredes wil nooit iets van gezegd, vertrouwend, dat bij een eventueel conflict het R.K. onderwijs van geen buigen zou weten.

Wat is er van die goede voornemens nu gekomen? Als antwoord op die vraag verwijzen wij naar twee gevallen:

In het eerste geval, waar het ging om een benoeming tot hoofd, heeft de inspecteur de sollicitanten, blijkbaar op méér, dan op hun loyaliteit tegenover den bezetter onderzocht. Hij eischte n.l. dat de door het schoolbestuur ter benoeming voorgedragen sollicitant van de voordracht zou worden geschrapt, omdat deze in 1938, dus twee jaar vóór de bezetting, aan kinderen van zijn klas pamfletjes van de R.K. Staatspartij had meegegeven. Nu kan men daarover denken zooals men wil (gezien den nieuwen band tusschen kerk, partij en school zal het in R.K. kring indertijd waarschijnlijk eerder zijn toegejuicht dan veroordeeld), maar met de loyaliteit jegens den bezetter heeft het niets, maar dan ook niets uit te staan: zooals gezegd, de heele gebeurtenis viel enkele jaren vóórdat men in Nederland zelfs maar aan een Duitse bezetting dacht. Het betrokken bestuur wendde zich dan ook tot de R.K. onderwijsleiding met de vraag, of men dezen inbreuk op de officieele toezeggingen van den heer Van Dam moest accepteren. Maar in plaats dat men daar zijn woorden in daden omzette en de woordbreuk van het Departement met een weigering beantwoordde, werd het standpunt ingenomen, dat het hier in het geheel niet om een principieele kwestie ging: als onderwijzers in het verleden „stomme dingen uitgehaald” hadden, moesten ze de gevolgen zelf maar opvreten. Het bewuste bestuur kreeg dan ook den raad dezen „déloyalen” sollicitant maar gauw te laten vallen en een ander voor te dragen. Hetgeen dan ook gebeurde.

Nu het tweede geval. In een dorp, waar de kinderen van ver moesten komen, kwam veel schoolverzuim voor; reden: ze hadden geen klompen meer om den langen afstand te loopen. Daar wist de inspecteur wel raad op: de Nederlandsche Volksdienst heeft klompen genoeg. Maar van R.K. zijde heeft men — terecht — zeer ernstige bezwaren tegen dit instituut en het schoolbestuur wenschte daar dan ook geen klompen aan te vragen. De inspecteur wachtte zijn tijd af en toen een hoofd benoemd moest worden, liet hij de sollicitanten één voor één bij zich komen en stelde ze den eisch: U belooft mij, als U benoemd

wordt, klompen aan te vragen bij den N.V.D. of anders keur ik Uw benoeming niet goed. Het schoolbestuur liet ijlings bij de leiding vragen, of dáár de benoemingsverordening voor kon worden gebruikt. Ja, men vond wel dat dit wat ver ging: als de kerk den N.V.D. veroordeelt, dan moet de inspecteur je niet dwingen er toch gebruik van te maken. De inspecteur, en met hem het Departement, bleef echter op zijn stuk staan. Wat nu, het werd „buigen of barsten”, zoo leek het: de N.V.D. op de school; dat ging niet. Maar het is „goed afgelopen”. De onderwijsleiding was slim en gooide het op een acoördje, ieder zou wat water in zijn wijn doen. De klompen zouden bij den Volksdienst worden aangevraagd, maar de onderwijzers zouden ze zelf aan de kinderen uitreiken. Op die manier kwam het verkeerde instituut niet op de school en het principe was geréd, want als zij aan het principe komen, dan zullen ze nog eens wat beleven. Zoo kwam het begeerde hoofd toch op school. Maar de klompen kwamen er ook.

Wij vragen nog eens: wat is er van alle goede voornemens geworden? De beide voorbeelden zouden met andere zijn aan te vullen, maar de R.K. onderwijsleiding stelt zich op het standpunt, dat er niets is gebeurd. Immers, nog nergens heeft Prof. Van Dam zelf een onderwijzer benoemd, dus een conflict is er niet geweest. Ja, sterker, alles wijst er op, dat het niet tot een conflict zal komen! Waarom dan zich alle moeilijkheden, welke van ongehoorzaamheid het gevolg zijn, op den hals gehaald, zonder dergelijke Don-Quichotterie komt men er ook wel door heen. Neen, het R.K. onderwijs, mijnheer, heeft van de benoemingsverordening niets geen last.

Het spijt ons, maar wij zijn van een andere meening. Het R.K. onderwijs laat zich door middel van deze verordening, met permissie gezegd, op een hoogst bedenkelijke wijze „koeienereen”. In de goedkeuring vinden de inspecteurs het instrument, waardoor zij in allerlei dingen hun wil doorzetten, sollicitanten, die hun of hun partij niet welgevallen zijn, uit de school weren, zich met den geheelen gang van zaken op de scholen op een ongeoorloofde wijze bemoeien, enz., enz. Ook wij voorspellen, dat de Secretaris-Generaal niet eigenmachtig onderwijzers zal benoemen aan R.K. scholen, maar welke prijs moet daar dan voor worden betaald.

Indertijd heeft men zich voorgenomen geen onwettige inmenging van het Departement op de scholen te dulden. Maar ja, hoe gaat dat? Eerst slikt men de verordening en zweert dure eeden, dat men het niet moet wagen aan de onderwijsvrijheid te raken, of bij de dit en de dat... Maar als er dan „misbruik” van de verordening wordt gemaakt, dan gaat men de belangen tegen elkaar afwegen: moet er nu een conflict komen voor één zoo'n nietig geval? Maar een heele reeks van nietige gevallen beteekent op den duur heel wat. Men is bij het R.K. onderwijs met al zijn goede voornemens op een hellend vlak geraakt, stapje voor stapje gaat het den verkeerden weg op, de stapjes worden stappen en ze volgen elkaar steeds sneller op. Nog is het niet te laat om rechtsomkeert te maken. Wij hopen het te zien gebeuren. In het belang van geheel het bijzonder onderwijs, dat zijn vrijheid zoo duur heeft gekocht, en dat juist nu moet toonen, wat die vrijheid het waard is en dat het die vrijheid waard is!

KERSTZANG IN DE KERKEN.

Overal zijn thans christelijke en kerkelijke zangverenigingen en weer bezig zich voor te bereiden op een programma kerstliederen, die zij straks op de Kerstdagen in onze kerken zullen zingen. We willen reeds nu, om te voorkomen dat we moeten nakaarten, erop wijzen, dat het ongeoorloofd moet worden geacht om voor deze uitvoeringen en voor het uit te voeren programma, goedkeuring te gaan vragen bij de Ned. Kultuurkamer.

De Kultuurkamer is een instelling van zuiver nationaal-socialistische aard, die er op uit is heel de kunst binnen den greep van haar heidensch machtsstaat-principe te brengen. Zich daaraan te onderwerpen, is den christenen onwaardig. Zij moeten niet en mogen niet bereid zijn bij de heidenden op de stoep te gaan staan met het verzoek om onze liederen van den geboren Koning der Joden te zingen in onze eigen kerk.

Indien ergens, dan geldt hier het argument niet, dat het noodzakelijk is hier reddend op te treden. Wat zullen we, als het op offeren aankomt, beter offeren dan het lied, dat we slechts opder traneën kunnen zingen? Beter is niet te zingen, dan ongeoorloofd te zingen. Het lied tot Godes eer kan nooit klinken als eerst een knieval voor de heidenden is gedaan.

Wij dringen er bij onze zangverenigingen op aan deze goedkeuring niet te vragen. Wil het bestuur het wel, dan ligt er een ernstige taak voor de leden tegen deze handeling te protesteeren.

BINNENLANDSCHE KRONIEK

De maat wordt vol.

Wanneer wij het uit anderen hoofde al niet wisten, zoo kunnen wij aan de houding van de bezettende macht jegens de Nederlandsche bevolking zien, dat wij in de slotperiode van den oorlog zijn geraakt.

Deze ellenden gaan volenden, dat beteekent allereerst, dat de maat der ellende volgemaakt wordt. Wij leven onder het schrikbewind. Talloos zijn den laatsten tijd de arrestaties. Talloos zijn de executies en de moorden. Meer en meer ook legt de bezetter zijn klauw op de vrouwen en kinderen van hen, die hij zoekt. Reeds zijn vele vrouwen en kinderen naar het concentratiekamp te Vught gezonden. Zelfs zwangerschap is voor den gewelddoer geen verhindering. Wij hooren reeds van kinderen, die in het concentratiekamp geboren worden. Dit alles richt zich echter uiteindelijk uitsluitend tegen het Duitsche volk. Want het verzet wordt door deze maatregelen niet gebroken. Bij velen echter wordt een haat gewekt, die hoezeer hij soms ook onheilig moge genoemd worden, zoowel verklaarbaar als reëel is. Met die realiteit krijgt het Duitsche volk straks te maken. Er blijft in Nederland geen greintje goodwill, die er in 1940 nog wél was, voor Duitschland over. De meest evenwichtigen onder ons volk, zitten met het vraagstuk, hoe tegenover zulk een samenknopsel van ongerechtigheid straks een rechtvaardige vergelding moet worden geoeft.

Deze laatste maanden zullen, indien zij door Duitschland zelf niet worden verkort, het Duitsche volk na den oorlog meer schade doen dan al de voorafgaande jaren. Zij die zich in Duitschland geroepen mochten gevoelen den knoop door te hakken, moeten zich haasten, willen zij nog een bijdrage leveren tot een Europeeschen vrede, die ook voor Duitschland vrede beteekenen kan.

Gewapend verzet.

Tot de grootste fouten, die de bezetter gemaakt heeft, behooren de toepassing van het stelsel der agents provocateurs en de bewapening der N.S.B.

Het Nederlandsche volk gevoelt zich om des gewetens wille verplicht, om in velerlei opzicht de Duitsche maatregelen niet te gehoorzamen. In breede lagen van ons volk wordt daarom steun verleend en onderdak geboden aan menschen, die door de Duitschers worden gezocht. Dat moet de Duitschers bedienen zich nu van het schuim van ons volk, dat zich tracht in te dringen in de kringen der onderduikers en in andere kringen, om de menschen, die zij zoeken, te verraden en aan te brengen. Men moet zich dat schuim van het lijf houden. Men moet dus voorzichtigheid betrachten. Maar waar de voorzichtigheid door deze of gene niet betracht werd of waar met een zoodanige listigheid werd opgetreden, dat het verraad niet tijdig onderkend kon worden, kon men de zaak niet overgeven. Vandaar dat men van tijd tot tijd hoort van het doden van sommige lieden, waarover de N.S.B.-pers dan zijn sluipmoord-gelamen-ter aanheft.

Het is uitermate moeilijk over al deze gevallen een zuiver oordeel te vellen. Wij zijn overtuigd, dat er gevallen zijn, gelijk wij hierboven aanduiden, waarbij dit doden gerechtvaardigd is. Wij zijn ook overtuigd, dat er gevallen zijn, waar de doodslag niet gerechtvaardigd was. Waar woede of wraakzucht de doorslag geven — of waar de begeerte om recht te doen aan schurken de menschen voert tot het nemen van het recht in eigen hand. Dat laatste keuren wij af, ook waar de goede vaderlandsche gezindheid vast zou staan. Wij huldigen beslist niet het standpunt, dat de totale oorlog voor ons als burgers beteekent gewapend verzet. Er is hier daarom goed onderscheidingsvermogen en evenwichtigheid onontbeerlijk. In eersten aanleg — en dat moeten wij goed blijven zien — ligt hier de schuld bij den bezetter, die ons terroriseert en die het schuim van ons volk bewapent en zoo tot gewapend verzet uitlokt. Vervolgens moeten wij bij allen die het aangaat op matiging en op een principieel zuivere houding aandringen. Het stelsel van repressailles dat de N.S.B. toepast, Meppel, Wageningen, Laren, mogen wij niet overnemen. Zoowel omdat het ongeoorloofd is, als ook omdat het middel erger is dan de kwaal.

De arbeidsinzet.

Nog steeds is de arbeidsinzet aan de orde van den dag. De Duitschers hebben nu een systeem uitgedacht, waarbij de Nederlandsche arbeidskrachten opnieuw worden gereguleerd. In principe komen alle arbeidskrachten voor arbeidsinzet in aanmerking. Degenen, die niet krachtens arbeidsinzet te werk gesteld worden, krijgen een speciale vergunning. Het Ausweisspel zal dus andermaal en nu over de heele linie worden gevoerd.

De uitvoering van dit spel is voor het bedrijfsleven opgedragen aan de door den heer Wolterson geschapen bedrijfsorganisaties. Voor het personeel in Overheidsdienst aan de instanties, waaronder dat personeel ressorteert, in eerten aanleg de Secretarissen-Generaal.

De heer Frederiks is bereids gekapseld. Dat is zoo zijn systeem van varen op de woelige wateren van den bezettingstijd. Hij heeft de noodige gegevens van de burgemeesters gevraagd vóór 22 October j.l. en er op aangedrongen dat aan den termijn van inzending nauwkeurig de hand zal worden gehouden. Bij andere Overheidsdiensten zijn soortgelijke verzoeken ingekomen.

De ondernemers moeten van al het in bedrijf werkzame personeel aangifte doen door middel van aanvraagformulieren en van groene drie-deelige „Z-Karten“. Dit is het Z-Karten of het UK-Verfahren. Deze kaarten en aanvraagformulieren betrekken zij óf van hun bedrijfsorganisatie of van de Kamer van Koophandel. Wanneer de ondernemer die kaarten enz. ingevuld inzendt bij zijn bedrijfsorganisatie bestaat de mogelijkheid van vrijstelling. „De hooger leidende organen van het georganiseerde bedrijfsleven“ zoo lezen wij in een geheim schrijven van den secretaris eener Bedrijfsorganisatie, die tot weigering van medewerking aanspoort. „hebben tot nu toe een laakbaar zelfs aan principiële houding tegenover het UK-Verfahren getoond, de Hoofdgroep Industrie niet te na gesproken, die medewerking categorisch weigerde.“

Wij hebben met de Ausweise nu langzamerhand zooveel beleefd, dat het duidelijk zal zijn dat hier maar één houding mogelijk is en die is: weigeren. Zal dat geschieden? De boven geciteerde brieffschrijver vervolgt: „Men ziet er zelfs niet tegen op een bagatelliseerende en onvolliedige voorstelling van zaken te geven. De hoogere leiding (in de eerste plaats de Raad voor het Bedrijfsleven en zijn voorzitter), die blijkbaar niet meer terug kan of terug wil, schermt zelfs met de „onafzienbare“ gevolgen van een weigering van de bedrijfsorganisaties om zich voor dit werk te leenen. Zij roept het spookbeeld van razzia's, jaargewijze oproeping, zelfs van nieuwe acties van de G.A.B.'s rechtstreeks op. Zij bevindt zich daarbij echter op het terrein van de (vaak naïeve) veronderstellingen. Men heeft juist de bedrijfsorganisaties willen inschakelen, omdat alle andere methoden een mislukking zijn geworden. Voorwaar een schoon brevet vóór de bedrijfsorganisaties... De hoogere leiding kan er echter nimmer in slagen aldus een zaak, die om principiële en praktische redenen op zich zelf onaanvaardbaar is, goed te praten“.

Gaan wij?

Onder dezen titel is een pamflet verspreid onder onderwijzers van scholen voor L.O. en U.L.O., waarin zij worden opgewekt bij een eventuele oproeping voor tewerkstelling in Duitschland, deze te weigeren. Tevens worden alle collega's aangespoord, hen die moeten onderduiken, daarbij zoo uitgebreid mogelijk te helpen.

Wij verheugen ons ten zeerste over deze stem uit de onderwijswereld.

Nog is de arbeidsinzet voor onderwijzers, waarover wij in het nummer van 20 Juli 1943 schreven, geen voldongen feit. Zal Van Dam dezen maatregel weten te keeren en voldoende ruggespraak toonen of zal hij wederom toegeven in plaats van heen te gaan? Wij maken ons geen illusies.

Intusschen worden de onderwijzers niet met rust gelaten. Door den Rijkscommissaris worden n.l. in overleg met het Departement van Opvoeding, „Duitsche leergangen geopend, welke in de S.S. Führerschule te Avegoor (bij Dieren) zullen worden gehouden. Deze leergangen duren 14 dagen en moeten gevolgd worden door alle „Deutsch-Lehrer“. Allereerst worden opgeroepen die leerkrachten, die op hun „Deutsch-Lehrer-zijn“, vrijgesteld worden van krijgsgevangenschap. Zoo zijn er die reeds voor half September opgeroepen zijn.

Nu rijst de vraag of achter dezen oproep nog niet veel meer schuilt dan er in te lezen staat. De aanval op ons onderwijs wordt voortgezet. Van uit den S.S.-school zullen onze leerkrachten gevormd worden en de nazificering van het onderwijs wordt krachtig ter hand genomen. Maar deze nazificering kunnen we te niet doen door niet te gaan. Laten de cursussen voor leegge banken gegeven worden.

De radiotoestellen.

Het radio-pardon, gepaard aan de bedreiging van inbeslagname van het meubilair, indien men nu nog zijn toestel niet inleverde, heeft tot het onverkwikkelijke tooneel geleid, dat de radiotoestellen bij massa's zijn ingeleverd. Zoo hadden zelfs de Duitschers het niet durven hopen. In lange rijen stonden op sommige plaatsen de geïntimideerden met hun toestelletje voor de inleveringsplaatsen. De Duitscher kwam handen en tijd te kort om ze aan te pakken. Sommigen werden daarom teruggestuurd en moesten den anderen dag den vernederenden gang nog eens maken en de inleveringstermijn werd met twee dagen verlengd.

Dit alles is helaas geen Duitsche propaganda, maar in de schoonen gezakte moed van Nederlanders.

Uit de „Standaard”.

„Die geestelijk-zedelijke inslag (van ons volk) wordt bedreigd niet in de eerste plaats door het nat.-soc., waartegen men ook vandaag principieel stelling kan blijven nemen.” (22 Oct. '43.) „Doe dat dan eens, Onossen, als dat kan. Het hoeft maar één keer. Dan zijn onze grieven tegen de Standaard weg en de Standaard er bij.

De arbeidsdienst.

In het rumoer van dezen tijd moeten wij niet vergeten, dat per 1 Januari weer velen in arbeidsdienst moeten opkomen. Denkt er om, niet naar de keuring gaan en niet opkomen. De argumenten kent gij wel. Bepaalt daarom nu reeds Uw houthouder, ouders en jongelui, opdat het nemen van een beslissing U straks niet rauwelijs op het lijf valt en gij uit vrees en zenuwachtigheid een verkeerde beslissing neemt. Principieel bepaal en biddend overleg nemen de vrees weg.

Wil „De Standaard”, die vindt, dat men ook vandaag principieel stelling kan blijven nemen tegen het nat.-soc., dit advies niet even aan zijn lezers doorgeven?

Postcensuur.

Wij moeten er rekening mee houden, dat onze brieven door den Duitscher gecontroleerd worden. Het schijnt dat er onder de bestellers den laatsten tijd nogal wat SS-mannen zijn aangesteld. Ook werden er steekproeven genomen, waarbij heele postzakken, soms zelfs, naar wij vernemen, een heele bestelling in een bepaalde plaats, werden gecontroleerd. Onder die omstandigheden is het niet verantwoord op het briefgeheim, ook weer zoo'n echt plutocratisch voorrecht van vroeger, te blijven vertrouwen.

Buitengewone politieblden.

Er verschijnen telkens buitengewone politieblden, waarbij onsporing, aanhouding en voorgeleiding worden verzocht van allerlei personen verdacht van allerlei misdaden. Wanneer het betreft personen, die gezocht worden om een politiek „misdrif” hebben de goede politiemannen, die er gelukkig nog weer vele zijn, de zaak wel door. Het effect van die buitengewone politieblden zal dan misschien niet zoo groot zijn als in normale tijden en als het betreft niet-politieke misdrifven.

De Sicherheits Polizei, die dit weet, beschuldigt thans de menschen, die zij om politieke redenen zoekt, soms van gewone misdrijven. Zij hoopt, dat onze goede politiemannen dan meer ijver en speurzinn aan den dag zullen leggen. Het is van belang, dat de politie de buitengewone politieblden ongemeen kritisch bekijkt, en er zich uiterst gereserveerd jegens gedraagt.

DE NEDERLANDSCHE LANDWACHT IN ACTIE.

In een plaats in het Zuiden des lands staat een Landwachter persoonsbewijzen te controleeren. Twee heeren, die niet direct aan zijn sommatie tot stilstaan gevolg geven, worden bedreigd met een pistool, moeten een half uur in de modder kruipen en exereeren. Daarna gaat het jongmensch (ongeveer 19 jaar) mee naar het huis van een der heeren, houdt daar huiszoeking en dwingt de vrouw des huizes tot het afgeven van levensmiddelen (die zij zelf in een koffer moet pakken), rookbonnen, geld en levensmiddelenbonnen. Voorts gelast hij haar eten voor hem te koken. Alles met het pistool in de vuist. 's Avonds zou hij terugkomen om alsnog huiszoeking te doen, vergezeld van inspecteurs van politie. Het jongmensch verscheen echter niet meer. Het is gelukt dezen oplichter, die ons tegen de terreur der Anglo-Amerikaansche benden moet beschermen, te pakken te krijgen.

Hij viel in handen van de Deutsche politie, die wij, bij wijze van uitzondering met deze vangst gelukwensen. Hij bleek al meerdere personen op deze wijze te hebben opgelicht.

NIEUWE-ORDE-ELASTIEK.

Het valt moeilijk te ontkennen, dat de Duitschers ongelooflijk vindingrijk zijn geweest in het uitvinden van nieuwe woorden en begrippen, die den gang van de legeroperaties omschrijven. Originaliteit kan hun op dit punt moeilijk worden ontzegd in dezen oorlog. In de dagen van de overwinning waren er: werden vernietigd en zullen vernietigd worden en gaan hun vernietiging tegemoet, grootste veldslag aller tijden, weergalooze roem der Deutsche wapenen, de beste infanterie der wereld, waar eens een Duitsch soldaat staat komt geen andere.

Lach niet, 't was bittere ernst.

In den tijd der nederlagen zijn daar: Heldenstrijd zonder weerga, beproevingen, van het lot als nimmer te voren zijn doorstaan, strategische terugtocht, overkokend reservoer nog niet tot explosie gekomen, opnemen in de elastische verdediging.

Het is dit laatste woord waaraan onze gedachten zich een oogenblik hebben vastgehaakt, omdat de uitdrukking zoo volkomen klopt op den tijd waarin we leven.

Het elastiek is n.l. a la 1943.

Wat dat zeggen wil?

Het is nieuwe-orde-elastiek.

Dit artikel heeft, vraag het maar eens aan echt Nederlandsche huisvrouwen, de hebbelijkheid of eigenlijk de onhebbelijkheid, dat als het is uitgerekt het niet meer krimpt.

De eigenaardigheid ervan is, dat het waardeloos is.

Merkwaardig, 't is precies zoó met de Deutsche fronten.

Elastiek a la 1943.

Product van de nieuwe orde.

Het werd vastgehaakt bij Stalingrad en het rekte via Donetsk tot in de Dnjeperbocht.

En een rek dat erin zit, geweldig, maar het is nieuwe-orde-elastiek, het front heeft de onhebbelijkheid, dat het niet meer krimpt.

In Afrika bleek het artikel al van niet betere kwaliteit te zijn. Een rek man, een rek, van El Alemein tot Bizerta en van Bizerta tot voor de poorten van Rome toe.

Wat heeft Goebels voor de uitdrukking van zijn gedachten een zeer bijzonder woord gekozen.

Hij overtrof zich zelf in originaliteit.

En toch, wellicht heeft hij er niet aan gedacht en daarom zeggen wij het hem nu: Elastiek a la 1943 is... Rommel.

DE DEURWAARDER, DE BOER EN DE LANDSTAND.

De deurwaarders hebben een brief ontvangen van den Nederlandschen Landstand, waarin hun wordt medegedeeld, dat zij binnenkort van den Landstand zullen ontvangen dwangbevelen en acte's van beteekening inzake onbetaalde aanslagbiljetten van de contributie van den Landstand.

De Landstand wil derhalve de contributie per deurwaarder innen!

Nederlandsche deurwaarders! Toont U solidair met de boeren, die weigeren contributie te betalen aan het failliete verraders-instituut dat Landstand genoemd wordt.

Terecht weigeren de boeren contributie te betalen. Thans wil men U gebruiken als dwangmiddel en als boeman om de onrechtmatig opgelegde aanslagen binnen te halen.

Toont U goede gerechtelijke ambtenaren en houdt U in de uitoefening van Uw beroep rein van het nat.-soc. onrecht.

Weigert daarom beslist deze exploiten uit te brengen.

Boeren! Houdt den kop er voor. Betaalt deze contributie nooit. Neemt een voorbeeld aan de artsen, die de contributie voor de artsenkamer, ondanks de felste bedreigingen, ook nimmer hebben betaald, en wier positie nu sterker is dan ooit.

TEXTIEL VERDWIJNT.

Met de textiel is het in Nederland binnenkort afgelopen. Alle aanwezige voorraden zijn voor Duitschland gereserveerd. De goederen gaan naar een Amsterdamsch adres, de „Impex”, die ze naar Duitschland dirigeert. De laatste vordering (nadat reeds eenige van zulke vorderingen waren voorafgegaan), tegenwoordig een waarde van 60. miljoen punten, hetgeen overeenkomt met circa 7½ miljoen meter stof. En dat, terwijl in ons land bijna geen textielgoederen meer zijn en de behoefte zoo schrikbarend groot is.

Eind October is dan ook alle aflevering van textielgoederen aan winkeliers door de fabrieken gestaakt.

DE OORLOG

Maandenlang kon men in de Duitsche en Holl. kranten lezen: er was ruzie tusschen de Sowjets en de Westersche „Plutocratieën”, de Russen zijn niet eens bereid aan een gemeenschappelijke bespreking deel te nemen. Totdat in Quebec werd medegedeeld dat er in Moscou een Driemogendheden-conferentie zou plaats hebben. Sedert lazen wij een nieuw couplet van 't oude liedje: de verschillen van meening zullen nooit overbrugd kunnen worden; van de heele conferentie komt niets terecht. Toen kwam het uitvoerige communiqué van Moscou, er was volledige overeenstemming voor thans en voor de toekomst bereikt. Niets van waar! roepen de Nazi, niet hetgeen er wél in het communiqué staat is belangrijk, maar wat ze verzwijgen. Alsof hun Führer zijn partijgenooten steeds volledig had ingelicht omtrent de afspraken met b.v. zijn boezemvriend, den Duce. En alsof het in de internationale politiek niet steeds aankwam op den goeden wil om mede te werken en zich aan de verdragen te houden. Nuchterder uitgedrukt: of men het eigen belang in overeenstemming met de bepalingen van de onderhavige verdragen acht te zijn. Ieder waarnemer van historische gebeurtenissen weet, dat de verhoudingen tusschen staten door machtskwesties worden overheerscht. Bondgenootschappen worden nooit vóór iets, maar steeds tégen derden gesloten. Ook thans worden de Geallieerden in de eerste plaats bijeengehouden door hun gemeenschappelijke wil, om het gehate Nazisme ten val te brengen. Dit spreekt vanzelf. Hieraan echter zullen zij wel allen, zonder uitzondering, snakken naar een lange rustperiode om 'op hun verhaal te komen. Rusland heeft volgens eigen gegevens 21 millioen menschenlevens (militairen en burgers) verloren de dichtstbevolkte steden liggen in puin. Het Russische volk zal dus in verband met den wederopbouw alle handen vol hebben met vraagstukken van reusachtige afmetingen. Het Britsche Rijk zal dol blij zijn zich te hebben gehandhaafd en zal in eigen huis volop werk vinden bij de poging om het oude huis, via de inschakeling van Indië, ook voor de toekomst bewoonbaar te maken. En wat de Ver. Staten betreft, men ziet niets wat zou duiden op bereidheid om voor een eventuele wereldheerschappij te blijven vechten. Met de vernietiging van Japan zullen ook daar de oorlogshartstochten bekoeld zijn en de massa zal terugverlangen naar het oude „ideaal” om „beter te leven”.

Neen, er is geen reden om te twijfelen aan den goeden wil der Geallieerden om gezamenlijk te trachten een betere wereldorde te vestigen. Het is maar de vraag of men de oplossing dient te zoeken in de samenwerking der drie (met China vier) Grooten, of in een organisatie die allen, ook de kleinen, omvat. Het communiqué van Moscou laat beide wegen open. De drie

GOKKENDE NEDERLANDERS.

Een van de dingen, die op het oogenblik een onrustbarend karakter aannemen, is de goklust. Hand over hand neemt ze toe. Men behoeft slechts rond te zien in treinen, restaurants en andere gelegenheden waar veel publiek komt, om kaartende gezelschappen te zien, die veel om grof geld spelen.

Gokjes op de toekomst zijn voorts aan de orde van den dag. „Het einde van den oorlog” heeft al heel wat menschen voordeel of stroppen bezorgd omdat ze gewed hadden op een spoedigen afloop. Nog dezer dagen zat er een heer bij ons in de trein, met een aplomp, alsof hij het toppunt van pienterheid had bereikt, te beweren, dat vóór 1 Januari het eind er zou zijn. Hij had er al vier en een half honderd gulden op uitstaan en juist die week, toen de Russen weer een plaats hadden bevrijd, had hij er weer honderd gulden bij gezet. Waag het maar, je kunt nooit weten.

In beurskringen heeft iemand een ton uitgezet tegen zelfden datum en dezer dagen verhoogde hij het bedrag tot 240 duizend gulden. De verwildering neemt toe, de goklust is er een voorbeeld van.

En toch, er is nog een ergere vorm van goklust, die signaleerd moet worden. Terwijl de nood van ons volk ten top stijgt, liet gaat terreur tegen terreur, de schoten knallen, de honger een scherp zwaard wordt, de levenskrachten verteren, richt de met dikke woorden geprezen Winterhulp Nederland het rad van avontuur op om op de lage goklust van het volk

grote Bondgenooten wanschen te blijven samenwerken, tevens wordt echter ook nog ingesteld een Raad voor Europeesche aangelegenheden, waarin men een verbeterden Volkenbond zal moeten vermoeden. Rees hebben de Franschen bij monde van Gen. de Gaulle (die op politiek gebied zijn concurrent Gen. Giraud kennelijk heeft overvleugeld) hun verwachting geuit dat de nieuwe regeling niet zonder hun medewerking tot stand zal komen. De Raad voor Italië vestigt opnieuw de aandacht op zekere opmerkingen der Geallieerden, althans van de Westersche Mogendheden. Graaf Carlo Sforza en de filosoof Benedetto Croce, hebben echter geweigerd van de regering-Badoglio deel uit te maken zoolang de Koning Emmanueli, die 20 jaar met Mussolini heeft samengewerkt, zou aanblijven. Ook van den kroonprins willen zij niets weten. Wel wenschen zij het Huis van Savoie te handhaven, door den jongen zoon van den kroonprins, den Hertog van Napels, op den troon te verheffen. Een opmerkelijk voorstel van den principiëlen republikein Sforza; wel een aanwijzing dat de Democratieën in de Monarchie de eenige waarborg zien tegen anarchistische tendensen. In dit verband mag men ook zien de aankondiging van het herstel van Oostenrijk, naar men moet veronderstellen, onder Habsburg. Of men aan het herboren Oostenrijk ook andere deelen van het oude Oostenrijk (b.v. Zuid-Tirol) of van de vroegere Oosten-Hongaarsche Monarchie (b.v. Beieren en/of Wurtemberg) zal toevoegen, of eventueel het nieuwe Rijk wil maken tot de kern van een nieuw machtcentrum (bedoeld als tegenwicht van Duitsland) met Tsjechen, Polen enz.? — In de Toevoeging, dat Oostenrijk in elk geval nog zijn bijdrage in de overwinning moet leveren, zou men ook een uitnodiging aan het adres van Hongarije en zelfs van Finland kunnen zien; werk alsnog mede, het is je laatste kans.

De grootste belangstelling verdient echter het eerste punt van het Moscousche communiqué, maatregelen ter verkorting van den oorlogsduur. Ook hier tast men in een volslagen duister. Men ziet alleen de herleving van de luchtbombardementen en van het geallieerde offensief in Italië; vooral echter ook van het Russische offensief met ongekende hevigheid. De prestaties van het Rode Leger zijn geweldig. Naast een gebied van tienduizenden vierkante kilometers heeft Duitsland in 4 maanden alleen aan doden 900.000 man verloren, bovendien 100.000 gevangenen, 1.700.000 gewonden. De monding van den Dnjepr is (op 4.11.) bereikt, terwijl N. van Kiew teekenen van een nieuw offensief waar te nemen zijn. Het weer werkt hier op onverwachte wijze mee, de beruchte regen- en modderperiode wordt dit jaar blijkbaar overgeslagen en de zomer-campagne zal zonder onderbreking overgaan in een winterveldtocht. In de twee oorlogswinters hebben de Russen bezwen ongeëvenaarde meesters van den winteroorlog te zijn. Hoe lang zullen de Duitschers kunnen volhouden? In zijn redevoering van Maart 1942 heeft Hitler toegegeven dat het reeds in Januari van dat jaar een dubbelteje op zijn kant was! — Tenslotte rijst de vraag: zullen de Westersche Mogendheden de heele glorie der Overwinning aan de Russen en daarmede aan het Communisme overlaten? Wij achten het onmogelijk!

te speculeeren voor hun bedroevend standje. Honderden scharen zich om het stalletje om hun geluk met een paar kwartjes te beproeven.

Het laat zich denken, waarom W.H.N. haar goktenten zo standvastig opslaat. Elke inzameling mislukt, of het nu een lijst- of buscollecte huis-aan-huis is, of dat het straatcollecteën of speldjesdagen zijn. De opbrengsten zijn, onbenullige bedragen. Men kan licht stoffen op verdubbelde opbrengsten sinds vorig jaar. Er zijn gemeenten geweest van eenige duizenden inwoners, waar de opbrengst in totaal bij fange na de tien gulden niet haalden. Als het bedrag dan nu verdubbeld is, dan heeft de heele opbrengst dit tientje ternauwernood overschreden en daar zijn dan meestal ook de bedragen van N.S.B.-burgemeesters en zijn geestverwanten bij. Collecteën vóór den oorlog in nationaal verband gehouden overtreffen de bedragen van nu tientallen malen.

Collecteën en speldjesdagen zijn bij de N.S.B.-leiding van Winterhulp niet meer in zwang. Men verkiest liever de middelen die slagen. De afpersing zet men niet stop, de gestolen bedragen uit de kas van de Nederlandsche Bank blijven vloeien, en de kraampjes met het rad van avontuur breekt men niet af. Marktschreeuwers brullen daar de menschen bijeen: Komt menschen, waagt het toch, de hoofdprijs is er nog niet uit, waagt eens een gokje voor je „arme medeburgers”, misschien word je er zelf nog beter van, je kunt nooit weten.

En men gokt, 't gaat hgel den dag door, weken, maanden lang, onafgebroken.

Niet een van al deze gokkende menschen denkt aan zijn ge-

slagen landgenooten, aan het leed der armen. Integendeel, ze volgen de laatste, op reclamebiljetten van Winterhulp aangeprezen, leuze: Hoe meer men geeft, hoe rijker men wordt.

Dit gokken is verachtelijk, temeer omdat het geld, dat het bij W.H.N. in het laadje brengt, dient om de sympathie van ons volk te koop voor N.S.B.-ers en Duitschers, voor verraders en vijanden.

Weet ge waar het mee gelijk staat? Met den man, die zijn eigen land helpt afbreken om er wat aan te kunnen verdienen, met den uitvoerder van weermachtswerken, die miljoenen verdient aan den bouw van werken tegen zijn eigen bevrijding; met den zwarte handelaar-inkoper voor de Duitschers, met den ronselaar voor het Oostfront, met de duizenden uit ons volk, die dezen oorlog nog zoo kwaad niet vinden en die al sehendend op de Duitschers de duizenden weten te verdienen. Wij nagelen deze gokzucht aan de schandpaal.

Laat toch draaien die boel en zoek ander genot als ge daar aan in dezen nootdijf nog behoefte hebt.

DE LAATSTE CREATIE

ADOLF DE HARDLOOPER
OF
DE „DISTANCIËERINGSBEWEGING“

VERANTWOORDINGEN.

PMV 500; DBV 450; MM 336; HVL 140; STN, DZ 125; DEIN, PET, LI, XY, VIS, HN, MT, 100; VB 90; JH 62.10; BC2 60; WMA 57; AVL 55; DZ4 54.50; TOM, CXX, MOF, DKV, A en D. 50; AT, LVO 45; DGZ, AE 42; ABS 41; BOS, BB, JS, R 40; ROB 39.50; EH 38.50; LUC 38; LTM 36.25; OC, JPHB 35; M. 32.50; PN 30.50; BK 30; VA 26; NN 25.50; CUS, MIENE, S, BE, STS, SOI, RCO, JS, JOC, OTE, SJB, FC, P, MAU, ODA, VH, KKK, XX 25; PIP 23.50; JH 22.15; ITIE, JTJ 21; CV, HB, X en Z, ZHH, AEX, PPA, ABC, JBF, TL, AZ, BBV, CA, SAMBO 20; DBK 19; PH, CKP 18; SNUF 17; BER 16; B4 15.50; ES, JOS 15; LA 14; GMO, KK 12; BOR 11; VYP 10.50; BEK 10.40; DEF, G te A, HEU, NP, RR, AX, EPE, MVK, DGV, FL, EN, TF, BRH,

dat onlangs te Groningen 16 politiemannen op het Scholtenshuis zijn ontboden, aldaar ontwapend en naar Erica, Ommen, zijn overgebracht;

dat in Friesland een 20-tal marechaussees eenzelfde lot onderging;

dat de commandant van Vught, Schmilefski, wegens verduistering van gelden is ontslagen;

dat te Oldenhove (Groningen) de drie man personeel van de gemeentesecretarie met achterlating van een groote wanorde in de administratie bij de benoeming van den nieuwen N.S.B.-burgemeester zijn verdwenen, waarna den in wanhoop verkeerenden burgemeester twee ambtenaren van de provinciale griffie zijn gestuurd;

dat Rost van Tonningen op 17 October in Groningen een rede heeft gehouden, zoo fel, dat de reeds uitgegeven redevoering, volledig geplaatst in „Het Volk“ (Groningsche editie), in beslag is genomen;

dat door den pas benoemden burgemeester van Wildervank een propaganda-avond is uitgeschreven voor den Nederlandschen Volksdienst, waarvoor 150 uitnodigingen op naam werden verstuurd, terwijl zij, die werkzaam zijn op de gemeentesecretarie, bij de brandweer, op het distributiekantoor, enz. en alle inwoners hartelijk welkom zouden zijn, maar dat de opkomst bestond uit drie man;

dat te Driebergen, Valkenburg en elders vele huizen en hotels zijn gevorderd ter behoeve van aanstaande Duitse moeders, die onder bedreiging met inhouding van distributiebescheiden naar Holland worden gejaagd;

dat de Secretaris-Generaal Van Dam aan alle musea een schrijven heeft gericht, waarbij het verboden is werken van Joodsche kunstenaars of Joodsche personen voorstellende in de verzameling op te nemen en dat deze kunstwerken onverwijld opgeborgen moeten worden, terwijl hij bovendien aandringt op naleving van deze instructies;

dat een Belgisch Kriegsgericht tot de volgende conclusie kwam: „Het werd bewezen, dat de saboteurs meestal hun daden ongestoord konden uitvoeren, dank zij de hulp en bijstand der bevolking. Het ging zelfs zoover, dat de Belgische gendarmen hen soms verwittigden van de komst der Feldgendarmerie“;

dat de „Witte Brigade“ (in ons vorig nummer abusievelijk Witte Bende genoemd), in België streng optreedt tegen boeren, die woekerprijzen vragen en het in dergelijke gevallen meermalen is voorgekomen, dat de boerderij werd overvallen en de levensmiddelen medegenomen ter rechtvaardige verdeling;

dat in België de z.g.n. rantsoenbonnen bij verscheidene miljoenen tegelijk worden gestolen, o.a. te Polheur en te Jalke;

dat de familie Simonis uit de Tuinstraat te Schiedam per advertentie een jacquette en gestreepte broek te koop heeft gevraagd, dat kort daarop bij deze familie een inboedel uit een ontruimd „Jodenhuis“ werd binnen gedragen en dat na eenige dagen de „heer“ Simonis met inboedel en jacquette en gestreepte broek verhuisde naar Leidschendam, waar hij als nieuw benoemde burgemeester een installatierede hield over plichtsbetrachting, eerlijkheid enz.;

KUG, OBT, VLH, KM, XYZ, KKK, PS2, L, QUA, TC, VWS, NN, GS, KK, NEO, KO, VP, VL, JPC, FS, CBX, TJC, AAA, BBB, WBH, DJH, GR, XB, IN, ROBECCO 10; DKP 9.25; ROG 9.10; TGL, AE 9; KDG 8; CBA, FER 7.50; HNK, HV 7; DK, CHA 6; FN 5.50; PI QC, LVT, AUKE, EMM, J, KAAL, EL, EM, MOM, CEN, AH, VSG, VBH, NIK, YB, CJ, KLP, CIS 5; POR, LK 4.50; MS 4.40; WW 3.50; SG, SC, HG, 3K2, OR, II 3; JOH, OR, I, POF, SCH, PPPP, DVX, NV, VPB, VBW, JOS, LT, JP, LN, TT, NS 2.50; V te B, JAN, KL 2; ANN, TV, WB, M77, BK, VDWR, GP, CKS, IK, KH 1, STB 25.

Daar een verzoek aan de lezers om beperking der verantwoordingen niet schijnt te helpen, is aan onze verspreiders opgedragen geen verantwoordingen meer aan te nemen dan alleen in bijzondere gevallen.